

Román Társaságot előbb a budapesti Magyar—Román Társaságba olvasztották be, majd a társaság fokozatosan elsovadt.

1948 tavaszán már mint a Magyar—Román Társaság debreceni csoportja ad hírt magáról. Április 27-én tartják a Magyar—Román Társaság debreceni csoportjának díszközgyűlését, melyen a román népi alkotmány megjelenését ünnepelték, s a műsorban román művészek is föléptek. Komlósi Sándor visszaemlékezése szerint a debreceni társaságnak diákokból álló tánc- és kultúrcsoportja is volt, s e kultúrcsoport az 1949-es magyarországi választások előtt a határmenti falvakban műsort adott, melynek keretében Komlósi Sándor a Román Népköztársaság alkotmányát ismertette. A társaság utolsó nagyszabású megmozdulására 1949 tavaszán került sor: a Kossuth—Bălcescu-találkozó évfordulóján Debrecenben emlékünnepelet rendeztek, melyen az akkori román követ mondott beszédet, s Nagyváradról — Rajk László belügyminiszter telefonengedélyével — román határőrsztek küldöttsége vett részt.

A Magyar—Román Társaság debreceni csoportja 1949 nyarán tevékenységét véglegesen megszüntette. A „lelkes, hozzáértő tudományos gárda” szétszóródott, a társaság vezetői jórészt elsodródtak Debrecenből. Karácsony Sándor 1952-ben meghalt. Lükő Gábort Gyulára helyezik beosztott muzeológusnak. Komjáthy István egy ideig az 1950-ben megindított debreceni *Építünk* című irodalmi lapot szerkeszti, majd Budapestre költözik. Asztalos Sándor, a város kulturális tanácsnoka 1951-től fővárosi napilap munkatársa lesz. Domokos Sámuel a budapesti tudományegyetem előadótanáraként tevékenykedik tovább.

A Debreceni Magyar—Román Társaság mintegy háromeves fennállása alatt — rövid életű, de úttörő jellegű folyóirata, értékes könyvkiadványai s egész hasznos tevékenysége révén — emlékezetre méltó és ma is tanulságos példát adott a kulturális értékek kölcsönös megbecsülésére és ismertetésére, a magyar—román barátságra és együttműködésre.

HORVÁTH IMRE

LABIRINTUS

Beötörtem hatvan ajtót,
bejártam hetven termet,
hervadtak bennük harcok,
és hősködtek szerelmek.

Vasajtó nyílik hátul,
lepattan önként zára,
s előttem sarkig tárul
egy hontalan hazára.

UTOLSÓ FELVÉTEL

Éles lencse a haldokló szeme.
Rémeket rögzít rejtett kamerája,
vagy szigortalan szépségekre villan
a magnézium-robbanású perc?
Isten tudná csak levetíteni:
porrá égett az utolsó tekeres.

UTÓREZGÉS

Eljön a nap
tintám befagy,
felszállnak a papírlapok,
zizegésükben zúg a kín,
s mint holtak állán a szakáll
kivirágzanak ujjaim.

ÜDVÖZÜLT TELEK

Farkastorkokba menny fagyott
az üdvözült telekben.
Poklot csak bennünk gyűjthetett
a kiivölthetetlen.

HALOTTAK NAPJA BÉCSBEN

Befonnak egyszer téged is
valami pompás koszorúba
idegen lesz majd és hideg
minden akár e bécsi utca
elgurulsz mint egy villamos
utánad felgörbül a vágány

kutyatej páfrány
tör át a járdán

kit érdekel hogy erre jártál

Oszlopnak vetett háttal
hallgattam az ágoston-rendiek
fehérre meszelt templomában
hallgattam a rekviemet

Mert a legárvább akinek
még halottai sincsenek
bora ecet könnye torna
gyertyájának is csak korma
álldogálhat egymagában
kezeben egy szál virággal
mert a legárvább akinek
még halottai sincsenek

Mondják hogy itéletidő tombolt
összeért a temető s a mennybolt
vízszintben állt ösvénnyel az árok
egymást se látták a gyászhuszárok
toccsantak térdig tövig derékig
senki se látta mégis beszéltek
és a sírok is mint a leláncolt bárkák
táncoló farukat föl-le-föl dobálták
volt minden egérlyuk gurgulázó korszó
s hogy elúszott volna akkor a koporsó

dunából tengerbe
ki az óceánra
dunából tengerbe
ki az óceánra

úszik a koporsó
zene a vitorla
úszik a koporsó
zene a vitorla

Menjen innen kis vörös gömböc
rúgott felé a fitos kis kóristalány
és wolfgang amadeus mozart
a megszégyenítéstől még vörösebben
kioldalgott az öltözöböl
a gnädige frau nem győzte várni
a kocsi nemsokára visszajön
hajolt földig a cseh portás
és wolfgang amadeus mozart
kilépett az utcára
föltekintett a csillagokra
a csillagok épp akkor kezdtek

fürödni a fölérkezett muzsikában
és wolfgang amadeus mozart
megtörülgette homlokát
és nekivágott gyalog

Dunából tengerbe
ki az óceánra
úszik a koporsó
zene a vitorla

Mit szólhat isten amikor
heréltek zengik az ő dicsőségét
csupa semleges hang neutrum
neutrum neutru-u-um

Mondják sőt írja az histoire de la
encyclopédie de la pléiade egyébként
kolozsvárott a vasile alecsandri tíz szám
alatt
lakó dr schuller rudi barátom bárkinek
aki
franciául nem értené szívesen magyarra
németre vagy románra fordítja azt a részt
hogy a nagy utazók les grands voyageurs
állítása
szerint a legistenhátamögöttibb les plus
lointaines
civilizációk bennszülöttei akik a
szomszédos
törzs tamtamja iránt is teljesen
közömbösek valának
egyedül mozart zenéje hallatán kezdtek
hegyezni a fülük

Fehér templomokban
fehér imádságot
hej regő rejtem

fekete templomban
fekete imát
hej regő rejtem

fehér templomokban
fekete imát
hej regő rejtem

fekete templomban
fehér imádságot
hej regő rejtem
azt is megadhatja
az a nagy úristen

Gágogó ludakkal
hápogó récékkel
tetves csirkékkel
varas malaccal egy-
közös tenyérnyi udvarról
alkoholmámorban fogant

koszos kis kölykök
serege bámul
a hangnál sebesebben
tovaivelő gépek egére

szállj le világ
állj meg világ
sohase érünk utol

Oszlopnak vetett háttal
hallgattam az ágoston-rendiek
fehérre meszelt templomában
hallgattam a rekviemet

Dies irae dies illa
szórhat szikrát a favilla
festve divat a szempilla

megásni tűz elföldelni
megásni tűz elföldelni
megásni tűz elföldelni

az a nap ha mégis eljő
lobbot vet égen a felhő
lábom lángol minden erdő

tüzet immár sokat láttunk
égő várost is csodáltunk
poklok poklára is szálltunk

megásni tűz elföldelni
megásni tűz elföldelni
megásni tűz elföldelni

csak a bíró késett eddig
bűn bűn alól új bünt vedlik
s nem tudhatjuk vajon meddig

tartatunk ítélet nélküli
s mit bűnhődünk azt is végül
nem róják-e vissza vétkül

megásni tűz elföldelni
megásni tűz elföldelni
megásni tűz elföldelni

Iám a kétség belénk dobban
hihetünk-e vajon abban
mi sem marad megtorlatlan

Ezerkilencszáznegyvennégy június
másodikán
nagyvárad szőnyegbombázásakor egy
anyának
négy szép gyermeke maradt a romok
alatt

kettő négy hat nyolc
éves korukban ölték meg őket
mondja el minden esztendőben a
feleségem
amikor idáig ér a naptár-igazítással
ez az ő békeverse

poklot miattuk ki reszket
aki győzött aki vesztett?

bűn a vég és bűn a kezdet

Kezdem megszokni hogy a kéz
nehezen moccan kézfogásra
elmarad vidám parolája
s a tekintet semmibe néz

még szelídnek indul a szó
de már a mondat enyhén karcos
és sejteti a riadót
mely mindnyájunkra annyi bajt hoz

jó volna kezdet rázni ismét
s a vállat átölelni testvér
mielőtt bután el nem esnék
mielőtt bután el nem esné!

Én királyom nagy királyom
ki születettél kolozsváron
gyertyámot most érted gyújtom
szál virágom néked nyújtom

mennyben s pokolban szószóló
légy érettiünk közbenjáró

[...]

Küküllő-angara
maros-mississippi
küküllő-angara
maros-mississippi

hazamegyek haza
már maga se hiszi
hazamegyek haza
már maga se hiszi

szóródik folyton porlódik
él pedig folyton porlódik
szabófalvától san franciscóig
szabófalvától san franciscóig

Uram ki vagy s ki mégse vagy
magunkra azért mégse hagyj
ajtódon félve kaparász
kis szárnyával e kis fohász
gyermeki hangon gügyögget
dicsértessék a te neved

Aj miféle népek volnánk
szégyentől mért ég az orcánk
mivel vétettünk mi többet
mint akár a legkülönbek

vén zsidók ószövetségi
nyelvével kéne most élni
de hallgatunk senki sem mer
feleselni az istennel

verjed bartók verd a dobot
frakkod szárnya tüzet fogott
ég a kunyhó ropog a nád
tüzet fogott ég a világ

Harmincegy éves voltam amikor
krisztina a majdnemhogy meztelen
szép stájer lány egy pohár whiskyre
hívott engem a singerstrasse sarkán
szegény vagyok szivegkém s idegen

macht nichts mondta halottak napja van
megittunk aztán kétszer két felet
az zszussanna az szép német leány
bécsben lakik tiefengrab utcáján
was für ein gedicht
vier jahrhunderte alt
piros rózsza tündöklik orcáján
szép kaláris tetszik az ajakán
kit sok vitéz kíván
szép voltát csudálván
de csak heában szeretik sokan
lennék ma néked ingyen a zszussannád
de gyász a gyász halottak napja van
többet szólnom dolgunkról nem szükség
csókot adott kedvesen cuppanósat
s ittett elég ha két schillinget
hagyok a ruhatárnál

Hallgattam hát oszlopnak vetett háttal
az ágoston-rendiek
fehére meszelt templomában
hallgattam a rekviemet

Volt egy kevése földünk kertünk
isten előtt se térdepeltünk
üggyel-bajjal de megvalánk
panaszra nem nyílt a szánk
fohászra is inkább szokásból
s hogy őrizne meg a kaszástól

Rólam is majd emlékezzél
megvizült hátamon az ing
mint a bujdosó kossuth lajosén
mikor a törökhöz folyamodott
megvizült hátamon az ing
olyan egy beszédet vágtam ki én is
rossz lábom a kapunyílásba vetve
nehogy becsaphassa az orrom előtt
mert akkor oda az egész virrasztás
égen volt még a
hajnalesillag amikor
odaültem a kapujába
nehogy elszalasszam ma is
megvizült hátamon az ing
akár a szegény kossuth lajosén
fél kezem a kapukilincsen a másikkal
botomat szorongattam mint a torkomat
a visszanyelt szavak
finomnak kellett lennem
különben nem érek célt
s ott rothad a kicsi rossz szénám
akárcsak a tavaly a kicsi rossz
szénám amit a tagútban kaszáltam
a tagútban s harmadában amit régebben
nagyidő elleni harangozás fejében
a minden háztól kijáró kupa
búza mellé ingyen jussolt a
falutól a harangozó
megvizült hátamon az ing
amíg kértem a mérnök urat
adna egy fogatot
arat a nép
mindenki a mezőn
áll az iga
ingyen eszik a ló
közérdek is hogy az a kicsi rossz

széna fődél alá kerüljön
a harmada csak az enyém
a harmada
majd meglátjuk úgy dél felé
hé-te-hé hé-te-hé
suhintotta felém a szót
úgy dél felé
hogy suhant volna válaszul a bot
de akkor oda a cél a kicsi
rossz szénám hé-te-hé csavarni
lehetett volna az inget a hátamon
mint a szegény bujdosó kossuth lajosén

ott égje el a tűz
vagy ott rothadjon itéletnapig

s már nem is a lába
a botja hozza
az én hetvenen túli
földig alázott
édesapámat

Róla is majd emlékezzél
akiért a földre jöttél
jézus meg ne feledkezzél

adjad hogy jó véget érjen

de szándékod felől kérdezd meg
mielőtt harsonáid megfuvatnád

Rikító rézpetúniák
szirmai gyémánt harmat
fürdőző gyűfók angyalok
tompórára rápall a karnagy

mise és mese csörgedez
eltrillázgat a szoprán
és földöntúli édeni
nyugalmat balzsamoz rám

Párától glóriás
puliszka-óriás

susog a tej
surrog a tej
csobog a tej
a bársonyos
az édes

csak ennyi kell
csak enni kell
csak ennyi kell
az esti
üdvösséghez

mise és mese csörgedez
köcsögök cserépfazakak
messzi beszéde hallszik
kérődző kedves bivalyokra
gondol a tej
s megalszik

Tu esti vápaie fără grai
de dincolo de matca mumii
te vany a lâng a szótalan
az áldott anyaméhen túli

világvégét érintő angyalok
szárnyaitól szoktál kigyúlni

ó itt maradnom adj erőt
örökre itt legyek megáldott
hol sötétet enyésznek el
gyilkos hiábavalóságok

nem tudhatja század se szem
oly mélyre nem lát olyan távol
hová fészkemre menekít
egy tűzpillangó a halálból

Befonnak egyszer téged is
valami pompás koszorúba
idegen lesz majd és hideg
minden akár e bécsi utca
wie die glocken ihren schall verloren
felejtéd hamar minden örömöd

Akarva nem akarva
itt meg kell állanunk
valami eltakarta
vezérlő csillagunk

pedig sehol egy felhő
nincs egy tenyérnyi folt
más csillag sines ha feljő
egymaga lesz a hold

ormok és tornyok dőlnek
egymásra hangtalan
minden ránc a földnek
kisimul boldogan

ki elkezdett bevégez
nincs gondunk ezután
talpunk alatt a csöndes
gömbölyű óceán

Ahogy a harangok a harangszót
felejtém hamar minden örömöm

bort ide angyalkák az ajtóm elibe
világból válni akarok
szabadok közé szállni

Utána már semmi sem következhet
csak a lebegés olyan szegényen
akár egy hidrogénatom
de megkísérthet még a félsz
ha netán eszükbe jutna
elvenni az egyetlen megmaradt
elektronunkat is

így legalább
megvolna még a remény a tíz-husz
milliárd évnyi jövődőbe vehető
hit a föltámadásra
vagy valami ahhoz hasonlóra

I. FESZT LÁSZLÓ

ÁTMEGYEK a hollófejű galamb ruhatárán
átmegyek a hollófejű galamb pettyes ágyán
át a huzat utcáin

Permetez bennem halk eső és egyre koptat
formája lesz lesz lesz a kis sztalaktitoknak
esőköpenyben: hiszem hiszem hiszem

Pillangók potrohába bújtam
Most mindjárt eltűnök a sötét alagútban
s a smaragd kiütések leszáradnak testemről

A TŰZ KÖVEI KÖZÉ
a fagy kézigránátai
akarnak befészkelni
Suttogva küldöd a piros
pillangók lábszárcsontjait
Soha — soha — sohasem
felejtém el a korallfelhős
tengerek fedelét